

Nyhetsbrev från Bryssel

November 2020

1. EU-krönikan 2. Ålänning i Bryssel 3. Den gemensamma jordbrukspolitiken 4. Nya planen för en cirkulär ekonomi
5. Jämställdhetsarbetet i EU 6. LGBTIQ-strategin 7. Hälsounionen 8. EU:s budget 9. Rättsstatsprincipen

1. EU-krönikan

Ibland känns det som att EU konstant står inför en kris och kanske är det så om man tänker efter. De år som Åland varit med i EU har unionen ju nästan utan undantag beskrivits som att den befinner sig mitt i en kris av något slag. Det har varit olika ekonomiska kriser till följd av kraschad fastighetsmarknad eller IT-bubblor, det har varit finanskriser som lett till skuldkriser, det har varit flyktingkriser, det har varit Brexit, det har varit kriser efter terrorattacker, det har varit kriser på det institutionella planet när till exempel Lissabonfördraget skulle ratificeras och så vidare. Listan kan göras lång och det är väl ingen som inte skulle hävda att det vi befinner oss i just nu till följd av Covid 19 är, just det, ännu en kris.

Jag har tänkt mycket på det här den senaste tiden. De kriser som EU gått igenom har alla varit av väldigt olika karaktär och det finns vid en första anblick inte mycket som förenar dem. Jag har dock hittat två saker som alla kriser, oavsett karaktär och bakgrund, verkar ha gemensamt. För det första så leder dessa kriser alltid till att många förutspår EU:s kollaps. Varje kris blottar en svaghet i unionen eller hos medlemsstaterna och det finns alltid de som tolkar dessa svagheter som ett tecken på att hela unionsbygget är på väg att kollapsa. Det andra som alla kriser har gemensamt är att ingen av dem har lett till att EU verkligen har kollapsat. Tvärtom har i princip varje kris lett till att EU fått nya eller utökade kompetensområden. Efter finans- och skuldkrisen fick till exempel EU nya befogenheter på det ekonomiska området och efter terrorattackerna finns en större vilja till samarbete på brottsbekämpningsområdet. I flyktingkrisens spår har det visat sig svårt att hitta gemensamma lösningar på EU-nivå men det är utan tvekan ett arbete som i alla fall pågår.

Det finns alltså en hel del som tyder på att den integrationsprocess som finns i EU faktiskt drivs framåt av just kriser. Så vilka slutsatser kan vi dra av det när vi tittar på den nuvarande krisen vi befinner oss i? Först och främst verkar det som att den här krisen följer ett bekant mönster. Alla svagheter i EU-systemet som belystes när länder började införa gränskontroller och inte ville koordinera strategierna för hur krisen skulle tacklas har redan lett till att debattörer förutsåg unionens kollaps. Check. Ska den här krisen följa tidigare krisers mönster så borde det då istället för en kollaps leda till att EU:s befogenheter snarare stärks och det är precis vad som håller på att hända just nu.

Kommissionen har redan inlett arbetet med att stärka EU:s kompetenser när det kommer till hälsa. Än så länge har EU:s möjligheter att agera på det här området varit mycket begränsade men nu lanseras nya tankar på en "hälsounion". Att samarbeta kring sådant som forskning kring nya mediciner eller dela med sig av värdefull information mellan länder och regioner är antagligen alldeles utmärkt. Samtidigt ska vi komma ihåg att det här är ett område som ligger under åländsk behörighet och det är därför något vi kommer behöva bevaka noga så att åtgärder på EU-nivå inte riskerar vår självstyrelse.

Bland annat just hälsounionen kan ni läsa om i den här månadens, som vanligt fullspäckade, nyhetsbrev.

Mycket nöje! /Anton Nilsson

2. Ålänning i Bryssel – Anna Staffas

Vem är du och var kommer du från?

Jag heter Anna Staffas och är 34 år. Jag är född på Kökar men uppvuxen i Mariefhamn. Jag bor i Bryssel sedan 10 år med min sambo Finn och våra döttrar Alice, snart 5 år, och Saga, snart 2 år.

Vad gör du i Bryssel och hur hamnade du här?

Jag och min sambo hamnade i Bryssel tack vare att han fick erbjudande om en utlandstjänst via sin arbetsgivare. Det var tänkt att vi skulle stanna 2+1 år men som för så många andra i en liknande situation gick åren och nu är detta hemma för oss. Båda barnen är födda i Bryssel och vår äldsta dotter pratar flytande franska, något vi hoppas också den yngsta kommer göra (även om vi själva fortfarande kämpar med att göra oss förstådda...). Så vi lär bli kvar i Bryssel ännu ett tag till.

Sedan ett år tillbaka arbetar jag på Sveriges ständiga representation i EU som assistent för EPSCO-gruppen (syssetättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård) och trivs jättebra. Jobbet är väldigt varierande och intressant ju mer jag har möjlighet att sätta mig in i frågorna. Jag gör en del EP-rapportering och tycker det är väldigt spännande att följa diskussionerna på mina områden. Innan lockdown i våras hann jag arbeta vid två ministerrådsmöten och tyckte det var väldigt roligt att få följa det arbetet på nära håll plus att jag verkligen tycker det är roligt att rådda med allt runtomkring.

Mest intressant i EU just nu?

Bryssel Calling på SVT där de följer fyra svenska EU-parlamentariker och tar avstamp vid avslutat EP val 2019. Det blir som en verklighetsflykt till ett Bryssel som ännu var en storstad med puls, fysiska möten med människor, fullsatta uteserveringar och driv. När ansiktsmasker ännu hörde hemma i operationssalar och Corona främst förknippades med limeklyftor en varm sommardag och inte med handsprit och social distansering.

Sedan är det självklart spännande att följa arbetet inom institutionerna och hur man lyckats ställa om från fysiska till digitala möten i så hög grad. Jag är så pass ny att det mesta ännu känns spännande men mitt första år har ju varit väldigt annorlunda. Jag hoppas verkligen på mer normalitet snart och ser fram emot att få arbeta vid fler ministerrådsmöten framöver.

Hur har du hanterat vardagen under pandemin?

Sämre och sämre måste jag tyvärr erkänna. I våras hade jag, som nog många med mig, en naiv bild av att det skulle gå över till sommaren och sedan skulle vi återgå till det normala. Min yngsta dotters dagis var öppet under hela lockdown, vilket så klart var en räddning, men min äldsta dotter var hemma från skolan i 10 veckor. Det var mestadels fint väder och vi spenderade mycket tid i Bois de la Cambre (en park i närheten av där vi bor), semestern hägrade och tiden flöt på. Nu i höst tycker jag att det är en helt annan känsla och vi vet att pandemin kommer finnas med oss åtminstone en bra bit in i 2021. Mitt arbete har fungerat bra även om jag jobbar mestadels hemifrån och saknar den dagliga kontakten med kollegorna.

Kloka ord på vägen?

Håll i, håll ut? Även om vi just nu inte kan påverka vad som händer runt omkring oss kan man oftast i alla fall påverka hur man själv agerar och hanterar situationen. Fokusera på lösningar och inte problem, byta samtalsämne när man märker att man dras ner i negativa diskussioner.

3. Den gemensamma jordbrukspolitiken ("GJP"/"CAP")

Sedan 2016 har behovet av en ny jordbrukspolitik varit på EU:s agenda. År 2018 lade kommissionen fram ett konkret lagförslag på hur den gemensamma jordbrukspolitiken bör se ut efter 2020. Kommissionen vill säkerställa att jordbrukssektorn hänger med i den hållbara utvecklingen, kan hantera framtida utmaningar (t.ex. klimatförändringar samt generationsskiften) och samtidigt fortsätta stöda lantbrukarna så de kan driva ett konkurrenskraftigt jordbruk.

Målsättningar för den nya jordbrukspolitiken är bland annat att garantera lantbrukarna en skälig inkomst, öka konkurrenskraften, motverka klimatförändringen och klimatanpassa jordbruket, bevara landskap och biologisk mångfald, stödja generationsskiften, bidra till en levande landsbygd samt skydda folkhälsan och matens kvalitet. Jordbruket är i nuläget ett av de mest reglerade områdena inom EU med ett omfattande och tekniskt regelverk. De flesta är överens om att man med den nya jordbrukspolitiken behöver förenkla jordbrukets lagar och förvaltning. Därför står vissa förenklingar i centrum av reformen. Kommissionen vill bland annat att medlemsstaterna ska få större flexibilitet att bestämma hur EU-medel förvaltas så länge man håller sig inom det gemensamt överenskomna ramverket. Fokus kommer alltså flyttas från detaljreglering till målstyrning.

I slutet av oktober spikade Europaparlamentet och rådet sina positioner inför de kommande förhandlingarna. Ministerrådets ordförandeland Tyskland kommer därför inleda de så kallade trilogsförhandlingarna med Europaparlamentet och kommissionen. Kommer de inte fram till en gemensam ståndpunkt i år tar det portugisiska ordförandeskapet över förhandlingarna nästa vår. Den nuvarande jordbrukspolitiken upphör att gälla i slutet av året. Den ersätts med övergångsregler som kommer att gälla tills det att rådet och Europaparlamentet nått en överenskommelse.

Mera information om den nya jordbrukspolitiken och övergångsreglerna hittas [här](#) och [här](#).

4. Nya planen för en cirkulär ekonomi

Vi har bara en planet men framtidsprognoser visar att vi i framtiden kommer konsumera som att det fanns tre. Konsumtionen av fossila bränslen, metall och mineraler förväntas till exempel fördubblas under de kommande 40 åren. Hälften av utsläppet av växthusgaser och mer än 90 % av den minskade biologiska mångfalden beror på denna resursextraktion och hantering. I samband med att kommissionen antog den europeiska gröna given antog de därför även en ny plan för en cirkulär ekonomi. Planens målsättningar är klimatneutralitet 2050, resurseffektivitet och en konkurrenskraftig ekonomi. För att uppnå detta införs en ny tillväxtmodell som ger tillbaks till planeten mer än den tar.

Planen för en cirkulär ekonomi skapar en agenda för ett hållbarare och mer konkurrenskraftigt Europa. Den ska uppfylla kraven som ställs i den europeiska gröna given och bygga på de tidigare åtgärderna för en cirkulär ekonomi som verkstälts sedan 2015. Det nya ramverket kommer införas steg för steg, en preliminär tidsplan kan man se [här](#). De övergripande målsättningarna är att skapa hållbara produkter inom bl.a. teknologi, förpackning, plast och textilier, uppmuntra kunder/upphandlare att prioritera hållbarhet, göra industrin mer hållbar, förbättra avfallshantering genom ett cirkulärt tänk, förhindra uppkomsten av avfall, skapa en fungerande EU-marknad för sekundärt råmaterial, uppmärksamma sopexporten från Europa samt få helheten att fungera för människor och företag.

Diskussionerna om den cirkulära ekonomin kommer att fortsätta länge på EU-nivå och frågan kommer säkert att komma upp på den planerade konferensen för Europas framtid.

En bild från Europaparlamentets hemsida som beskriver hur en cirkulär ekonomi kan tänkas fungera.

5. EU:s jämställdhetsarbete

EU arbetar kontinuerligt för att minska glappet mellan män och kvinnor. Det förekommer fortfarande orättvisor runt om i Europa och kvinnor är fortfarande överrepresenterade i lågt betalda sektorer och underrepresenterade i beslutsfattarepositioner. Kommissionen har därför kommit fram med en ny jämlikhetsstrategi för 2020-2025 (som kan ses som en förlängning och uppdatering av tidigare jämlikhetsstrategier). Målet är ett EU där kvinnor och män är fria att välja sin väg i livet, har jämlika möjligheter att utvecklas samt jämlikt deltagande i och ledande av unionen.

Fokusområden i kommissionens strategi är att få slut på våld mot kvinnor, utmana könsstereotyper, minska könslyftan på arbetsmarknaden, minska löne- och pensionsskillnader samt få jämnare könsfördelning i beslutsfattarepositioner. Jämlikhetsstrategin ska även synas i EU:s externa politik.

Ett annat exempel på EU-institutionernas vilja att lyfta jämställdhet till den dagliga agendan är jämställdhetsveckan som Europaparlamentet ordnade i slutet av oktober för att belysa den ojämlikhet som fortfarande existerar mellan könen. I samband med jämställdhetsveckan presenterade också det europeiska institutet för jämställdhet sitt jämställdhetsindex för 2020. Indexet mäter den årliga framgången inom jämställdhet inom olika sektorer och sammansättningar. Det visar jämställdhetstrender inom arbete, pengar, kunskap, makt, hälsa och våld. Indexet ger EU:s medlemsländer ett värde mellan 0-100 för att belysa landets framgång inom området. Finland har 74,7 av 100 där 100 är ett helt jämställt samhälle. Finland rankas som nummer fyra på listan av de europeiska länderna.

6. LGBTIQ - strategin

Den 12 november presenterade kommissionen sin första LGBTIQ-strategi någonsin. Strategin innehåller information kring hur man ska tackla diskriminering mot LGBTIQ-individer, säkerställa deras säkerhet, skapa inkluderande samhällen och leda kampen för jämlikhet i världen. Målsättningen är att strategin ska beaktas i all EU-verksamhet, från lagstiftning till policy och finansieringsfonder. Kommissionen uppmanar EU:s medlemsländer att uppdatera sina nationella planer så att de överensstämmer med strategins prioriteringar. De kommer kontinuerligt granska utvecklingen och implementeringen samt presentera en mellanrapport av läget 2023. Hela strategin hittas [här](#).

7. Häsounionen

Hälsa är en förutsättning för att vårt samhälle och vår ekonomi ska kunna fungera, det har Covid 19-pandemin belyst. EU:s medlemsstater har även valt att hantera situationen olika och denna variation har skapat stor osäkerhet. Krishantering och hälsofrågor är främst nationell eller regional kompetens men nu vill kommissionen inleda arbetet med att skapa en gemensam hälsounion för att koordinera gemensamma insatser under hälsokriser som korsar nationsgränserna.

Kommissionen introducerade den 11 november i ett meddelande till EU:s institutioner ett flertal fokusområden och förslag som kan utgöra basen för en gemensam hälsounion. De huvudsakliga fokusområdena är bland annat koordinerande och samarbete på internationell och EU-nivå, medicinska motåtgärder, planläggning och rapportering, epidemiologisk övervakning, tester och spårning, riskbedömningskapacitet samt en hälsokrisauktoritet. Under fokusområdena presenteras sedan praktiska förslag, exempelvis en internationell anskaffningsöverenskommelse, en permanent krisgrupp, samarbete kring kliniska studier, en plattform för vaccinövervakning, en gemensam pandemi-/krisplan, gemensamma standarder för nationella krisplaner samt strängare rapporteringskrav gällande medlemsländernas hälsodata och –kapacitet. Samtliga förslag och hela meddelandet hittas [här](#).

Kommissionen föreslår att hälsounionen behandlas på konferensen för Europas framtid och det globala hälsotoppmötet som hålls i Italien 2021. Just nu försöker de väcka politisk vilja att bredda det europeiska samarbetet kring hälsa. De avslutar sitt meddelande med att påpeka att hälsounionen bara blir så stark som medlemsländerna låter den bli.

8. EU:s budgetprocess

Den 10 november nådde rådet och Europaparlamentet samförstånd kring kommande EU-budget. Förhandlingarna har pågått sedan slutet av augusti då kommissionen introducerade budgetförslaget. Budgeten består av den fleråriga budgetramen för 2021-2027 samt återhämtningsfonden ("NextGenerationEU") och består av 1,8 biljoner euro vilket är det största paketet någonsin finansierat genom EU:s budget.

Summan på 1,8 biljoner euro nämndes redan i slutet av sommaren då återhämtningsfonden och kommissionens budgetförslag var på agendan. Det som rådet och Europaparlamentet förhandlat sedan dess är främst den specifika fördelningen av medlen. Det man kort kan säga om den politiska överenskommelsen är att mer än 50 % av medlen kommer prioritera modernisering genom digitalisering, klimatfokus, innovation, forskning och återhämtning. Pengarna fördelas genom flertalet olika program och tillhörande fonder. Också den gemensamma jordbrukspolitiken fortsätter att vara en stor mottagare av EU-medel. Budgeten innefattar även stärkta flexibilitetsmekanismer som ska ge bättre möjligheter att hantera det oväntade, vilket är viktigt i osäkra och komplexa tider.

[Här](#) kan du läsa mer om budgetprocessen i EU och [här](#) finns mer information om budgetförhandlingarna.

9. Rättsstatsprincipen ("Rule of law")

Enligt fördraget om Europeiska unionen (FEU) är rättsstatsprincipen ett av EU:s grundläggande värden. Rättsstatsprincipen i EU-sammanhang baseras på uppfattningen att både EU och alla medlemsstater och dess medborgare är lika inför lagen och styrs av legitima organ (lagtextsamlingar och processer) som antagits genom allmänt accepterade förfaranden samt kan dömas av en opartisk och oberoende domstol. Rättsstatsprincipen är vid sidan av en fungerande demokrati och respekt för mänskliga rättigheter ett av de politiska kriterier som länder måste uppfylla om de vill gå med i EU.

På senare år har kommissionen, vars uppgift är att granska att fördragen följs, stött på utmaningar i vissa medlemsländer där rättsstatsprincipen inte respekteras. Kommissionen skapade därför 2014 ett rättsstatsregelverk för att hantera dessa utmaningar. Målsättningen med regelverket är att man ska kunna motarbeta hot mot rättsstatsprincipen utan att ta i bruk artikel 7 i FEU som i värsta fall möjliggör indragande av medlemsstatens rösträtt. Regelverket bygger på dialog med den enskilda medlemsstaten. Om dialogen inte leder till förbättringar startas sedan en officiell process där kommissionen gör en utvärdering, ger en rekommendation samt övervakar nationens verkställande av deras rekommendation. Om inte medlemsstaten rättar sig kan kommissionen bruka bland annat artikel 7 i FEU samt sanktioner.

För att motarbeta överträdelser av rättsstatsprincipen skapar kommissionen årligen en rättsstatsrapport för varje medlemsland där man identifierar potentiella hot för rättsstaten. Detta gör att medlemsländerna i förebyggande syfte kan åtgärda bristerna innan de blir problematiska. [Här](#) kan du hitta Finlands rapport.

Oktobers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om kommissionens arbetsprogram, konferensen för Europas framtid, klimatlagen, strategin för biologisk mångfald och mycket mer!

Septembers nyhetsbrev hittas [här](#)!

Läs om EU:s återhämtningsfond, det tyska ordförandeskapet, Brexit, gröna given och mycket mer!

Mejlet skickas av Ålands landskapsregerings representant i Bryssel.
Tanken är att mejlet ska sammanlänka ålänningar med EU-frågor på agendan.
Hör av er om ni har frågor eller specifika EU-ärenden ni vill att vi bevakar.

Ni når oss via:

anton.nilsson@formin.fi & heidi.eriksson@formin.fi

Redaktör för nyhetsbrevet: Heidi Eriksson